

УДК 364.6-054.73(450)(045)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.96.03>

Боковець О. І., Михайлюк М. В.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З УКРАЇНСЬКИМИ ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ В ІТАЛІЇ

У статті представлено результати теоретичного та емпіричного дослідження особливостей соціальної роботи з українськими переміщеними особами в Італії. Ця проблема особливо актуалізувалася після початку повномасштабного вторгнення росії на територію України: українці з цілями безпеки були вимушені шукати притулку в інших країнах. З'ясовано, що приїжджених українців згідно європейського законодавства доцільно називати переміщеними особами. Встановлено, що Італія є однією з європейських країн, що надає українським переміщеним особам два статуси: 1) статус тимчасового захисту (масові випадки); 2) статус біженця (поодинокі випадки).

Визначено, що особливостями соціальної роботи з українськими переміщеними особами в Італії є: 1) надавачі соціальних послуг в Італії мають значний досвід (підходи, методи та форми) роботи з переміщеними особами; 2) диференціація надавачів соціальних послуг (соціальний працівник або асистент є теоретиком, який займається методологічною розробкою послуг; оператор соціальної допомоги є практиком, який безпосередньо надає допомогу клієнтам); 3) функціонування розвиненої структури соціальної сфери (центри, проекти, програми) для допомоги переміщеним особам; 4) більшість українців повідомлені про зміст діяльності надавачів соціальних послуг, однак лише третині осіб надається допомога; 5) реалізація значної кількості різноманітних проектів для допомоги українцям у таких сферах, як: охорона здоров'я (медичні та психологічні послуги); освіта та робота (мовні курси, курси з водіння, надання робочих місць та ін.); соціально-культурна інтеграція (екскурсії, відвідування безкоштовних музеїв, концертів і т.д.) тощо; 6) згуртованість місцевого населення у цілеспрямованій допомозі українським біженцям; 7) українці частіше мають потреби у медичних послугах, ніж у психологічних, і загалом задоволені їх якістю надання; 8) наявність труднощів у наданні соціальних послуг переміщеним українцям (низький рівень фінансових виплат, бюрократія, мовний бар'єр). Встановлено, що українці все ж мають потребу у підвищенні якості багатьох соціальних послуг в Італії.

Ключові слова: соціальна робота, особливості соціальної роботи, соціальні послуги, війна, українці, переміщені особи, біженці, Італія.

Проблема допомоги переміщеним особам закордоном завжди була і є актуальною – особливо її значимість підкреслилась після початку повномасштабного вторгнення росії на територію України. Війна стала викликом не лише для України, але й для більшості країн Європи та Америки. Адже з 24 лютого 2022 року маси людей почали евакуюватись, аби не втратити своє життя від рук окупантів. Так, українці зі Сходу переселялися ближче до центру, зі столиці та окраїн – на Захід й отримували статус внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Інші ж особи, аби повністю гарантувати безпеку собі та своїй сім'ї, вирушили за кордон.

Європа прийняла найбільшу частку українців, які шукали притулок, особливо Польща – у перші місяці війни. На кордонах були встановлені пункти прийому біженців від війни (працюють і дотепер), де волонтери надавали особам невідкладну медичну допомогу, годували, направляли до притулків, розповсюджували інформацію серед міських жителів щодо надання безкоштовного житла на перший період часу тощо. Для Польщі, як межуючої країни з Україною, це стало викликом: місць у приймаючій сім'ї досить часто не вистачало, а наплив людей не припинявся. Як уряд Польщі, так і самі українські переселенці розуміли, що ресурсів для усіх евакуйованих осіб може не вистачити, тому частка українців-втікачів вирушала далі Європою у такі країни, як: Італія, Німеччина, Словаччина, Іспанія, Швеція тощо. Правила перебування у країнах-учасницях Європейського Союзу (ЄС) є більш-менш однаковими, але кожна країна все ж має свої особливості щодо надання соціального захисту українцям.

Однією з європейських країн, що відкрила свій державний кордон для переміщених осіб з України, стала Італія. Слід наголосити, що в Італії є дуже потужна українська діаспора через популярність цієї країни серед жінок-заробітчаник, які зазвичай приїжджали сюди на роботу доглядачками (італ. – «badante»), або ж надавали послуги з прибирання. До того ж у цій країні діяли проекти для дітей-сиріт, або дітей з неповних сімей – італійці приймали до своїх сімей таких дітей на літній або зимовий періоди, надавали їм можливість пізнати культуру, отримати нове коло знайомств, вивчити мову, відпочити тощо. Такі українсько-італійські відносини у галузі політики, економіки, освіти, науки та культури надавали змогу українцям обживатися, працевлаштовуватись, створювати сім'ї й т.д. Саме наявністю тут родичів і знайомих стало однією із причин для багатьох осіб у виборі цієї країни після початку повномасштабного вторгнення росії на територію України. Тому особливий науковий інтерес полягає у вивченні специфіки соціальної роботи з переміщеними українцями в Італії.

Теоретичні аспекти соціальної роботи з переміщеними особами відображено у працях таких науковців: М. Віале (M. Viale), Н. Є. Гусак, М. В. Дибаш, Р. В. Панченко, В. А. Поліщук, Т. В. Семігіна, С. Сімончеллі (S. Simoncelli) тощо. Питання надання соціальної допомоги українським переміщеним особам, біженцям в Італії вивчали переважно іноземні дослідники: Л. Каваллін (R. Cavallin), Е. Москетта (E. Moschetta) – питання тимчасового захисту для переміщених українців; В. Вісталер (V. Wisthaler), К. Дзардіні (C. Zardini),

В. Каселла (V. Casella), К. Лайнати (C. Lainati), Дж. Роветта (G. Rovetta), К. Сарачено (C. Saraceno), І. Сіньорі (I. Signori) – роль місцевого населення та української діаспори у допомозі переміщеним українцям; Т. Даміко (T. D'Amico), Ф. Дзанноні (F. Zannoni), Л. В. Головка, Л. Є. Королик-Бойко, М. Малвічіні (M. Malvicini), Дж. Саві (G. Savy), С. М. Юзефик й т.д. – надання соціальних послуг в Італії, особливості реалізації соціальних проектів, програм, асоціацій для підтримки українців. Дослідники зазначають, що зміст, методи та форми соціальної роботи з українськими переміщеними особами подібні до роботи з іншими мігрантами в Італії. Однак, соціальна робота з українцями унікальна тим, що має масовий характер.

Мета дослідження – теоретично та емпірично визначити особливості соціальної роботи з українськими переміщеними особами в Італії.

Як в Україні, так і за кордоном, у практичному вжитку всі звикли називати українців, що втікають від війни, біженцями, однак відповідно до європейського законодавства доцільно використовувати дещо іншу термінологію. Зокрема, у Конвенції про статус біженців Організації Об'єднаних Націй (ООН) вперше визначено поняття «біженець»: це особа, яка залишила країну (громадянином якої вона є, або своє колишнє звичне місце проживання), як жертва фашистського чи нацистського режимів, або інших політичних режимів, а також як жертва переслідувань за расовими, націоналістичними, релігійними та/чи політичними переконаннями [3]. Варто зазначити, що випадки отримання статусу «біженця» після початку війни на Сході України були поодинокими. Політичного захисту просили окремі особи, що виїжджали з прифронтових зон Донецької та Луганської областей, починаючи з 2014 року.

Країни-учасниці ЄС відповідно до Директиви ради 2001/55/ЄС (далі – Директива) від 20.07.2001 р. надавали можливість усім українцям отримати притулок і необхідну допомогу. Зокрема, у Директиві визначено мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб і заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб і відповідальності за наслідки такого прийому. Згідно зі статтею 2 Директиви: «переміщені особи» – це громадяни третіх країн або особи без громадянства, які були змушені покинути свою країну чи регіон походження, або евакуйовані (зокрема у відповідь на звернення міжнародних організацій), і не можуть повернутися у безпечні та стабільні умови проживання через ситуацію, що склалася у цій країні. До переміщених осіб належать особи: 1) які врятувалися втечею із районів збройного конфлікту або спалаху насильства; 2) яким загрожує серйозний ризик, або які стали жертвами систематичних чи загальних порушень прав людини [17].

Отже, українців доцільно називати «переміщеними особами» через те, що мова йде про збройний конфлікт на території України, звідки люди масово втікають через постійний ризик-загрозу їхньому життю та здоров'ю, та не можуть повернутися назад до встановлення безпечних умов на території України. Відповідно до Директиви ради 2001/55/ЄС українці на території Європи можуть отримати тимчасовий захист і статус переміщеної особи.

Масовий наплив українських переміщених осіб став справжнім викликом для більшості країн – вищі органи держав за лічені дні мали прийняти рішення щодо надання допомоги приїжджим. Країнами ЄС було прийнято рішення надати такій категорії осіб тимчасовий захист. Відповідно до статті 2 Директиви ЄС: «тимчасовий захист» – це процедура виняткового характеру для забезпечення (у разі масового або неминучого масового напливу переміщених осіб із третіх країн, які не можуть повернутися до країни свого походження), негайного тимчасового захисту таких осіб, особливо якщо існує ризик того, що система притулку не зможе впоратися із таким напливом без негативних наслідків для свого ефективного функціонування, інтересів відповідних осіб, а також інших осіб, які просять про надання захисту [17]. Позитивним аспектом при отриманні тимчасового захисту є те, що особи стають рівноправними жителями тієї чи іншої країни, де отримують статус переміщеної особи, мають право на освіту, працевлаштування, отримання житла, матеріальних виплат, медичної та психологічної підтримки.

Саме Італія є однією з європейських країн, що надає такі статуси для українців-переселенців. До того ж варто зазначити, що соціальна робота в Італії є досить структурованою та розвиненою сферою державної політики. Особливо це стосується роботи з мігруючими особами – впродовж 50-и років країна виступає приймаючою для більшості переселенців із Африки та Азії. Тобто, надавачі соціальних послуг в Італії мають значний досвід у використанні різноманітних підходів у роботі з такими особами. Так, на території Італії функціонує багато центрів по допомозі переміщеним особам, біженцям, реалізуються проекти задля культурного просвітництва таких людей, реалізуються програми щодо інклюзивної освіти для дітей й т.д. Дослідники Л. В. Головка, Л. Є. Королик-Бойко наголошують, що створення комфортних умов для українських переміщених осіб обумовлене єдністю благодійних, волонтерських організацій, асоціацій, а також згуртованістю самого місцевого населення [14].

У соціальній сфері Італії поділяють надавачів послуг соціальної сфери на дві різні категорії: 1) соціальний працівник або асистент; 2) оператор соціальної допомоги. Перший виступає теоретиком і працює здебільшого у науковій галузі, тобто, займається методологічною розробкою послуг. Тобто, соціальний працівник переважно виконує адміністративну роботу, досить часто він є представником вищих державних закладів та не працює напряму з отримувачами соціальних послуг. Діяльність соціального оператора, навпаки, пов'язана з безпосередньою практичною роботою з клієнтами. Він надає необхідну допомогу, консулює, займається соціальною роботою з сім'ями, нужденними, дітьми з особливими освітніми потребами тощо.

Оператори соціальної сфери працюють у таких напрямках: робота з особами похилого віку, робота з особами з інвалідністю, робота з дітьми, допомога безробітним тощо.

Одним із представників операторів соціальної допомоги є оператор прийому, що займається питанням міграційних осіб. До його обов'язків входить: надання первинної допомоги (медичної та/чи психологічної), посередництво, супровід, допомога у пошуку притулку та працевлаштуванні, юридичні консультації тощо. Доцільно зауважити, що оператор прийому як різновид професії, пов'язаної з соціальною роботою, виник через потребу державних органів влади рівномірно розподілити функції усіх надавачів послуг соціальної сфери. Саме вони й допомагають українським переміщеним особам у адаптації та інтеграції до нового соціокультурного середовища.

В Італії реалізовано чимало проєктів, що спрямовані на допомогу саме українським переміщеним особам. Розглянемо більш детально основні з них.

Відновлення психічного стану осіб, які постраждали від війни, є складним процесом, що вимагає індивідуального підходу та врахування унікальних викликів, з якими стикаються люди, які пережили воєнні травми. Першим проєктом, націленим на відновлення психічного стану українців, став проєкт «Психологічна допомога під час війни», що організований Апостольським Екзархатом у співпраці з Благодійною організацією «Карітас» та Асоціацією українських психологів в Італії «Mondo-Світ». Він спрямований на надання допомоги особам, які насамперед відчувають астеничні психічні стани, стрес, депресію, тривожність, фрустрацію, «синдром біженця» тощо, а також тим особам, які втратили житло, родину, пережили гвалтування й інші складні життєві ситуації, та намагаються адаптуватися до нових умов.

Іншим актуальним проєктом, що спрямований на вразливих мігрантів (біженців, тимчасово переміщених осіб і колишніх неповнолітніх без супроводу) задля активації їх особистісних професійних навичок і включення у соціально-робоче середовище, є «Puoi». Цей проєкт діє з 2019 року і вже налічує близько 4500 інтегрованих шляхів щодо сприяння включенню потребуючих до ринку праці. Метою проєкту «Puoi» є проведення стажувань і надання робочих місць мігрантам шляхом співпраці з національними та міжнародними організаціями [4]. Аналіз даних щодо реалізації даного проєкту показав, що чимало українців таким чином дійсно змогли успішно працевлаштуватися у Італії.

Організацією низки суспільно значущих проєктів займався і Римський центр «Astalli», що сприяє наданню допомоги переміщеним особам, починаючи з 1981 року. Їх місія полягає у супроводі, забезпеченні та захисті біженців. Через те, що центр займається обслуговуванням постраждалих від тортур, насильства та воєн, у ньому здебільшого реалізуються проєкти щодо відновлення фізичного та психологічного здоров'я цих осіб. Зокрема, центр «Astalli» пропонує переміщеним особам такі послуги: психологічну підтримку у формі індивідуальних консультацій за бажанням або щотижневих обов'язкових групових зустрічей; танцювально-рухову терапію як спосіб подолання фізичного та емоційного стресу; заняття з йоги задля відновлення сну, зняття психічного навантаження, відновлення сил; медичні послуги та ін. Окрім того, у центрі діють проєкти, спрямовані на інтеграцію у культурне середовище Італії шляхом залучення осіб до вивчення італійської мови, а також курсів із фінансової грамотності, курсів із водіння.

Діти стали ще однією вразливою категорією тимчасово переміщених осіб серед українців, які приїздили до Італії після початку повномасштабної війни, розв'язаної росією. Саме тому проєкт «Arcipelago Educative», створений у 2022 році міжнародною організацією «Save the Children» та італійським дослідницьким інститутом «Fondazione Agnelli», запропонував школам підтримати ініціативу щодо інклюзивної програми для українських дітей. До програми входять методичні рекомендації та поради щодо роботи з постраждалими дітьми, ряд фізкультурних активностей та ігор, що можуть бути інтегровані до загально встановленого шкільного плану. Даний проєкт має сприяти швидшій адаптації дітей та підлітків до нового середовища, а також полегшує роботу педагогів.

Підсумувавши, можемо відзначити досить високу зацікавленість і включеність держави Італії та благодійних організацій у відновленні психічного стану українців, подоланні «культурного» шоку, а також у швидшій адаптації до нових умов життя. Зокрема, про це свідчить реалізація проєктів у різних сферах, таких як: охорона здоров'я (психологічні та медичні послуги); освіта (загальна освіта та професійна освіта); соціально-культурна інтеграція (підтримка вразливих груп осіб та рівні можливості) тощо.

Незважаючи на позитивні фактори, можна виділити й негативні чинники у соціальній сфері в Італії щодо переміщених осіб. По-перше, це економічна підтримка переміщених осіб, що складає 300 EUR на місяць на дорослого та 150 EUR на дитину й видається впродовж 3-х місяців. Такий низький рівень фінансових виплат, що сприяє зіткненню переміщених осіб з труднощами щодо забезпечення себе та своєї сім'ї, може негативно впливати на психічний стан потребуючого через неможливість задовольнити навіть базові потреби. По-друге, це бюрократія, що призводить до простоїв у видачі документів, обмеженні доступу до медичної, соціальної сфери, освіти та інших послуг. Прогалини у розумінні культурної компетентності спричиняють появу стигми та дискримінації: переміщені особи стикаються з притиском з боку суспільства, через що ускладнюється процес їх інтеграції у суспільство. Окрім того, негативним чинником є низький рівень знання англійської мови серед італійців як засобу задля порозуміння з переміщеними особами. Такий недолік впливає на появу перешкод у отриманні українцями необхідних видів послуг.

Задля визначення оцінки рівня якості надання соціальних послуг у Італії для українських тимчасово переміщених осіб, ми провели онлайн-опитування у період з вересня по жовтень 2023 року. В опитуванні

взяли участь 150 осіб, зокрема: 90% жінок (135 осіб) та 10% чоловіків (15 осіб). Такий незначний відсоток участі чоловіків у опитуванні можна пояснити тим, що з початком воєнних дій 2022 року на території України відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [18] почав діяти воєнний стан, згідно з яким військовозобов'язані особи чоловічої статі віком від 18-ти до 60-ти років повинні залишатися на території України для її захисту від ворога. Найбільше відповідей отримано від вікової категорії – 26-40 років, а найменше від осіб похилого віку – 60 років і старше.

На запитання «Де Ви проживали у перший період після тимчасового переїзду до Італії?» більшість респондентів обрала варіант «у родичів/знайомих» – 30%, «у італійській сім'ї (яка виділила/-є будинок безкоштовно та/або проживає разом із вами)» – 22,7%. Ці дані підтверджують наявність стійких взаємодій між італійцями та українцями, які формувалися між ними ще до повномасштабної війни. Інші 18% респондентів винаймали житло за власний кошт, 16% проживали у соціальному центрі (соціальному готелі), 6% – при церкві (7,3% – інше).

Переважає більшість, зокрема, 74% переміщених українців відзначили, що їм важко пристосуватися до нових умов життя в Італії через: незнання італійської мови (64,9%); нестачу коштів для самозабезпечення в Італії (60,4%); складність самостійно вирішувати проблеми, що виникають (55%); незадоволеність підтримкою з боку держави (49,5%); неможливість знайти роботу (43,2%); бажання повернутися додому (41,4%).

У контексті нашого дослідження важливо з'ясувати рівень обізнаності переміщених українців, що отримали тимчасовий захист в Італії, щодо наданнями соціальними працівниками/операторами/асистентами відповідних послуг. Отримано такі результати: 36% опитаних не ознайомлені з діяльністю таких працівників і не отримували від них послуги; 28,7% переміщених українців знають про те, хто є надавачами послуг соціальної сфери та отримували від них допомогу; 26,7% респондентів знають, але не отримували допомогу від надавачів соціальних послуг; 8,6% досліджуваних не знають, хто такі соціальні працівники/оператори/асистенти, але вони отримували допомогу від них. Тобто, загалом переважає більшість (64%) переміщених українців поінформована про зміст діяльності соціальних працівників/операторів/асистентів в Італії, але лише третині (37,3%) осіб надана така допомога. Найбільша частка респондентів, яка отримувала допомогу від представників соціальної сфери (32,7%) оцінили її на високому рівні – у 5 балів за 5-ти бальною шкалою (де 1 – дуже погано, а 5 – дуже добре).

Щодо рівня задоволеності українцями матеріальними виплатами як економічною підтримкою переміщених осіб в Італії (300 EUR на дорослого, 150 EUR на дитину), то 40% респондентів оцінили дуже погано, у 1 бал за 5-ти бальною шкалою (де 1 – це дуже погано, 5 – дуже добре), близько 28% осіб обрали середній рівень (3 бали). Близько 16,7% респондентів оцінили виплати у 2 бали, 8,6% – 4 бали, 6,7% поставили максимальний бал – 5 балів.

Дослідження питання отримання різних соціальних послуг в Італії, показало, що 21,3% респондентів отримували психологічну допомогу, з яких більше половини – 68,8% задоволені рівнем її надання. До того ж 66,7% осіб, отримавши медичну допомогу, були, так само, здебільшого задоволені даним видом послуг – 65% відреагували позитивно. Можемо зробити висновок, що отримання медичної допомоги превалювало над психологічною серед переміщених українців. Це може бути пов'язано зі стереотипною думкою українців про те, що психолог працює лише з «хворими» особами, або ж із неможливістю знайти спільну мову через брак знань італійської та/чи англійської мов та ін. Більше половини осіб, які отримали обидва види послуг, все-таки, залишились задоволені їх якістю надання.

У культурно-освітніх проектах Італії брали участь 60,7% переміщених українців. Учасники зазначали, що це були здебільшого мовні курси та відвідання безкоштовних музеїв. Також поодинокі відповіді стосувалися гуртків для дітей, екскурсій, благодійних концертів і професійних курсів.

До того ж респонденти вказали, що у соціальній роботі з переміщеними особами в Італії доцільно змінити наступне: збільшення розміру фінансової допомоги або продовження терміну їх виплат; збільшення об'єму допомоги для українців загалом; підсилення доступу до отримання різноманітної інформації; приділення уваги щодо адаптації дітей у школах; сприяння у допомозі з працевлаштуванням і пошуком житла тощо.

Висновки. Таким чином, особливостями соціальної роботи з українськими переміщеними особами в Італії є такі: 1) надавачі соціальних послуг в Італії мають значний досвід (підходи, методи та форми) роботи з переміщеними особами; 2) диференціація надавачів соціальних послуг (соціальний працівник або асистент є теоретиком, який займається методологічною розробкою послуг; оператор соціальної допомоги є практиком, який безпосередньо надає допомогу клієнтам); 3) функціонування розвиненої структури соціальної сфери (центри, проекти, програми) для допомоги переміщеним особам; 4) більшість українців повідомлені про зміст діяльності надавачів соціальних послуг, однак лише третина осіб звертається до них за допомогою; 5) реалізація значної кількості різноманітних проектів для допомоги українцям у таких сферах, як: охорона здоров'я (медичні та психологічні послуги); освіта та робота (мовні курси, курси з водіння, надання робочих місць та ін.); соціально-культурна інтеграція (екскурсії, відвідування безкоштовних музеїв, концертів і т.д.) тощо; 6) згуртованість місцевого населення у цілеспрямованій допомозі українським біженцям; 7) українці частіше мають потреби у медичних послугах, ніж у психологічних, і загалом задоволені їх якістю надання; 8) наявність труднощів у наданні соціальних послуг переміщеним українцям (низький рівень фінансових виплат, бюрократія, мовний бар'єр). Отож, незважаючи на значні зусилля суб'єктів соціальної сфери в Італії у допомозі переміщеним особам, українці все ж мають потребу у підвищенні якості багатьох соціальних послуг.

Використана література:

1. Casella V. Sentirsi comunità nella crisi: uno studio empirico sulla resilienza di comunità nelle famiglie ospitanti i rifugiati ucraini. *Università degli studi di Genova*. 2023. 78 p.
2. Cavallin R. L'attivazione della protezione temporanea per i rifugiati ucraini nell'UE e in Italia: gestione dell'accoglienza e soluzioni alloggiative. *Università degli studi di Padova*. 2022. 52 p.
3. Constitution of the International Refugee Organization : General Assembly of the United Nations from 15 december 1946 p. URL : <https://www.refworld.org/pdfid/3ae6b37810.pdf>
4. L'Emergenza Ucraina e il Progetto PUOI. *Ministero del Lavoro e delle Politiche Sociali*. URL : <https://shorturl.at/kmESZ>
5. Lainati C., Saraceno C., Savy G. Reti migratorie femminili tra Italia e Ucraina. Il supporto alle famiglie transnazionali. *Транснаціональні сім'ї як наслідок української трудової еміграції : проблеми та шляхи їх розв'язання* : зб. наук. ст. і вист. на міжнар. наук.-практ. конф. Львів : Національний університет "Львівська політехніка", 2012. С. 237–245.
6. Malvicini M. Il soccorso e l'assistenza dei rifugiati ucraini in Italia. *Dirittifondamentali.it*. № 2. 2022. P. 174–199.
7. Moschetta E. La direttiva sulla protezione temporanea dell'Unione europea con un focus alla sua applicazione nei confronti degli sfollati ucraini. Roma : Libera Università Internazionale degli Studi Sociali Guido Carlipp. 2022. 56 p.
8. Rovetta G. Migrazione forzata e "convivenza alimentare" : uno studio sperimentale su famiglie ospitanti con rifugiati ucraini. *Università degli studi di Genova*. 2023. 94 p.
9. Simoncelli S. La crisi dei rifugiati siriani: le cause, gli sviluppi e la risposta dell'Unione Europea. *Università Ca' Foscari Venezia*. 2022. 133 p.
10. Wisthaler V., Signori I. I rifugiati ucraini in Italia : dove sono e quanto conta la comunità ucraina preesistente. 2022. URL : <https://t.ly/dOorc>
11. Zannoni F. Zannoni F. Disorientati e disorientanti : gli alunni ucraini fuggiti dal conflitto. *Annali online della Didattica e della Formazione Docente*, 2023. P. 337–350.
12. Zardini C. In dialogo con la diaspora ucraina: l'identità migrante e la mobilitazione in tempi di guerra. *Università Ca' Foscari Venezia*. 2023. 121 p.
13. Головка Л. В., Королик-Бойко Л. Є. Українські біженці в Італії : діяльність та допомога Карітату і асоціації "MIST-II PONTE". *Демографія та соціальна економіка*. 2022. № 4 (50). С. 75–89.
14. Дибаш М. В. Соціальна робота з мігрантами, біженцями та внутрішньо переселеними особами. *Соціальна робота : виклики сьогодення* : зб. наук. праць за матеріалами VII Всеукр. наук.-практ. конф. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. С. 35–39.
15. Поліщук В. А., Юзефік С. М. Особливості соціальної роботи з біженцями в Італії. *MAGISTERIUM* : матеріали студ. наук.-практ. круглого столу. Тернопіль : Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. 2022. С. 122–127.
16. Поліщук В. А. Соціальна робота з біженцями. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2016. Вип. 1, ч. 38. С. 215–218.
17. Про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб та відповідальності за наслідки такого прийому : Директива Ради від 20.07.2001 р. № 2001/55/ЄС: станом на 03.03.2022 р. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/MU01293>
18. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 3384-IX: станом на 20.09.2023 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19/ed20231019#Text>

References:

1. Casella V. (2023) Sententia quasi communitas in crisi : studium empiricum de communitate mollitiae in familiis profugis Ucrainae obnoxiae. [Feeling community in crisis : an empirical study on community resilience in Ukrainian refugee host families]. *Universitatis Ianuensis*. 78 p. [in Italian].
2. Cavallin R. (2022) Activatio praesidii temporalis pro profugis Ucrainis in UE et Italia: procuratio et solutiones habitationum recipiendae. [The activation of the temporary protection for Ukrainian refugees in the EU and Italy: reception management and accommodation solutions]. *Universitas Patavina*. 2022. 52 p. [in Italian].
3. Constitution of the International Refugee Organization : General Assembly of the United Nations from 15 december 1946 p. URL : <https://www.refworld.org/pdfid/3ae6b37810.pdf>
4. Subitis Ucrainae et Project PUOI. [The Ukrainian Emergency and the PUOI Project]. Ministerium Laboris et Politiae Socialis. URL : <https://shorturl.at/kmESZ> [in Italian].
5. Lainati C., & Saraceno C., & Savy G. (2012) Feminae migratio retiacula inter Italiam et Ucrainam. Subsidium familiae transnationalis. Transnationalni simi yak naslidok ukrainskoi trudovoi emihratsii. [Transnational families as a result of Ukrainian labor emigration: problems and ways to solve them] : problemy ta shliakhy yikh rozviazannia: zb. nauk. st. i vyst. na mizhnar. nauk.-prakt. konf. Lviv : Natsionalnyi universytet "Lvivska politekhnikha", S. 237–245 [in Italian; in Ukrainian].
6. Malvicini M. (2022) De subsidiis et auxiliis Ucrainorum profugi in Italiam. [The rescue and assistance of Ukrainian refugees in Italy]. *Dirittifondamentali.it*. № 2. P. 174–199 [in Italian].
7. Moschetta E. (2022) Unio Europaea Protectio temporaria directiva cum umbilico in applicatione ad Ucrainos mota. [Unio Europaea Protectio temporary directive cum navel in application to Ukrainians mota]. Romae : Libera Internationalis Universitatis Studiorum Socialium Guido Carlipp. 2022. 56 p. [in Italian].
8. Rovetta G. (2023) Migratio coactus et "coexistentia cibi" : experimentale studium de familiis hospitem cum profugis Ucrainis. [Forced migration and "food coexistence" : An experimental study of host families with Ukrainian refugees]. *Universitatis Ianuensis*. 94 p. [in Italian].
9. Simoncelli S. (2022) Discrimen exul Syriae: causas, explicationes et responsionem Unionis Europaeae. [The Syrian refugee crisis: causes, developments and the European Union's response]. Ca' Foscari Universitas Venetiarum. 133 p. [in Italian].
10. Wisthaler V., & Signori I. (2022) Ucrainae exules in Italia: ubi sunt et quantum praeiacens res communitatis Ucrainae. [Ukrainian refugees in Italy : where they are and how much the pre-existing Ukrainian community matters]. 2022. URL : <https://t.ly/dOorc> [in Italian].
11. Zannoni F. (2023) Disorientatur et disorientatur: alumni Ucrainae qui conflictum fugerunt. [Disoriented and disorientating : Ukrainian pupils who fled the conflict]. Online Annales Docendi et Magistri Training, P. 337–350 [in Italian].

12. Zardini C. (2023) In dialogo cum Ucraina de gentium: identitas migrans et convocatio in bello. [In dialogue with the Ukrainian diaspora: migrant identity and mobilization in times of war]. Ca' Foscari Universitas Venetiarum. 2023. 121 p. [in Italian].
13. Holovko L. V. & Korolyk-Boyko L. E. (2022) Ukrayins'ki bizhenci v Italiyi: diyal'nist' ta do pomoga Karitasu i asociaciyi "MIST-IL PONTE" [Ukrainian Refugees in Italy : Activities and Assistance of Caritas and "MIST-IL PONTE" Association]. *Demografii ta sotsialna ekonomika*. № 4 (50). S. 75–89 [in Ukrainian].
14. Dibash M. V. (2018) Sotsialna robota z migrantami, bizhentsyami ta vnutrishno pereselenimi osobami. [Social work with migrants, refugees and internally displaced persons]. *Sotsialna robota: vikliki sгодennya* : zb. Nauk. Prats za materialami VII Vseukr. nauk.-prak. konf. Ternopil : TNPU Im. V. Gnatyuka. S. 35–39 [in Ukrainian].
15. Polischuk V. A., & Yuzefik S. M. (2022) Osoblivosti sotsialnoyi roboti z bizhentsyami v Italiyi. [Features of social work with Ukrainian refugees in Italy]. *MAGISTERIUM* : materiali stud. nauk.-prakt. kruglogo stolu. Ternopil : Ternopilskiy nats. ped. un-t. im. Volodimira Gnatyuka. S. 122–127 [in Ukrainian].
16. Polischuk, V. (2016) Sotsialna robota z bizhentsyami [Social work with refugees]. *Naukoviy visnik Uzhgorodskogo universitetu*. Vip. 1, ch. 38. S. 215–218 [in Ukrainian].
17. Pro minimalni standarty dlia nadannia tymchasovoho zakhystu u razi masovoho naplyvu peremishchenykh osib ta pro zakhody, shcho spriyaiut zbalansovanosti zusyul mizh derzhavamy-chlenamy shchodo pryiomu takykh osib ta vidpovidalnosti za naslidky takoho pryiomu. [On minimum standards for the provision of temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting the balance of efforts between Member States to receive such persons and responsibility for the consequences of such reception] : Dyrektyva Rady vid 20.07.2001 r. № 2001/55/Yes: stanom na 03.03.2022 r. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/MU01293> [in Ukrainian].
18. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu. [On the legal regime of martial law] : Zakon Ukrainy vid 12.05.2015 r. № 3384-IKh : stanom na 20.09.2023 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19/ed20231019#Text> [in Ukrainian].

Bokovets O., Mykhailiuk M. Features of social work with Ukrainian displaced persons in Italy

The article presents the results of a theoretical and empirical study of the features of social work in Italy with Ukrainian displaced persons. This problem became especially relevant after the beginning of the full-scale Russian military invasion against Ukraine: for their own safety considerations Ukrainians were forced to search for a safe heaven in other countries. It was found out that, it is correctly to call non-resident Ukrainians like “displaced persons” in accordance with European legislation. It is established that Italy is one of the European countries that grants Ukrainian displaced persons two statuses: 1) temporary protection status (mass situations); 2) refugee status (individual situations).

It was determined that the features of social work in Italy with Ukrainian displaced persons are: 1) social service providers have significant experience (approaches, methods and forms) of working with displaced persons in Italy; 2) differentiation of social service providers (a social worker or social assistant is a theoretician who work at methodological development; a social operator is a practitioner who provides assistance to clients); 3) functioning of the developed structure of the social sphere (centers, projects, programs) to help displaced persons; 4) the majority of Ukrainians acquaint with the help of social service providers, but only a third of people receive this help; 5) implementation of a significant number of various projects to help Ukrainians in such areas as: health care (medical and psychological services); education and work (language courses, driving courses, providing jobs, etc.); socio-cultural integration (excursions, visiting of free museums, concerts, etc.), etc.; 6) solidarity of the local population in purposeful assistance to Ukrainian refugees; 7) Ukrainians are need more medical services than psychological, and altogether are satisfied with the quality of their provision; 8) the presence of difficulties in providing social services to displaced Ukrainians (low level of financial payments, bureaucracy, language barrier). Consequently, Ukrainians still need improvements of quality of many social services despite the significant efforts of social workers which help displaced persons in Italy.

Key words: social work, features of social work, social services, war, Ukrainians, temporarily displaced persons, refugees, Italy.